

metod myślenia. Aprobując to osiągnięcie, jak można sobie wyobrazić przyszłą teologię w świecie zachodnim? Pytanie to jawi się jako otwarte.

Po rozdziałach znajdują się bibliografie. Na końcu książki umieszczono jeszcze spory słowniczek wzmiankowanych w niej badaczy z podstawowymi danymi biograficznymi i bibliograficznymi (z górą 200 osób). Po tym następuje indeks pozostałych nazwisk i indeks rzeczowy.

Jeśli potraktować książkę jako wprowadzenie do bibliistyki akademickiej, można stwierdzić, że zadania swoje spełnia. Dotyczy jednak bardziej terenu protestanckiego i jego problemów. Wiele kwestii raczej stawia niż rozwiązuje. Za główną zaletę uznać trzeba dążenie do lepszej „świadomości metodologicznej” i rozgraniczenie koncepcji z terenu filozofii, teologii, historii i innych nauk. Zawiera też znaczny materiał fakturograficzny.

Warszawa

MICHAŁ WOJCIECHOWSKI

Bp KAZIMIERZ ROMANIUK, *Czwarty rozdział Ewangelii Łukasza*. Komentarz biblijny dla potrzeb ekumenicznych obchodów Jubileuszu 2000-lecia chrześcijaństwa, Warszawa 1996, ss. 80.

Książeczka biskupa Kazimierza Romaniuka jest próbą odpowiedzi na apel Jana Pawła II wystosowany w liście apostołskim *Tertio millennio adveniente* (1994), ażeby, po pierwsze, na początku drugiej fazy przygotowującej do obchodów roku 2000, obejmującej okres trzech lat: 1997–1999, w pierwszym roku, 1997, tematem refleksji był Chrystus, Słowo Ojca, Zbawiciel i Ewangelizator, „ze szczególnym nawiązaniem do czwartego rozdziału Ewangelii św. Łukasza, gdzie temat Chrystusa posłanego, aby głosić Ewangelię, przeplata się z wątkiem Jubileuszu” (TMA, 46). Po wtóre, wzywa Jan Paweł II do rachunku sumienia: „w jakiej mierze słowo Boże stało się, w pełniejszy sposób, duszą teologii i natchnieniem całego chrześcijańskiego życia, jak tego zażądała Konstytucja *Dei Verbum*?” (TMA 36). „Aby poznać prawdziwą tożsamość Chrystusa, chrześcijanie powinni – szczególnie w tym roku (sc. 1997) – powrócić z odnowionym zapałem do Biblii” (tamże, 40) Po trzecie, gorącym życzeniem Papieża jest, „aby Jubileusz stał się okazją do owocnej współpracy w celu odkrycia tego, co nas łączy (...) Jakże wielką byłoby korzyścią, gdyby w tej perspektywie – przy uszanowaniu programów poszczególnych Kościołów i Wspólnot – dało się osiągnąć porozumienie ekumeniczne co do przygotowania i realizacji Jubileuszu” (TMA, 16).

Tak więc mamy odpowiedź, która (1) opiera się na rozdziale czwartym Ewangelii Łukasza (2) w szerokim kontekście biblijnym, (3) we współpracy ekumenicznej z Towarzystwem Biblijnym w Polsce, które opublikowało ten „komentarzyk” (określenie Autora) jako symbol „naszej wspólnej troski o porozumienie ekumeniczne pomiędzy Kościołami chrześcijańskimi” (s. 5–6). Autor w części I dał krótkie wprowadzenie ogólne do całej Ewangelii Łukasza, poruszając takie sprawy, jak: Łk 4 w strukturze całej Ewangelii, problematyka Łk 4, Łk 4 a pozostali synoptycy i Jan, Łukasze źródła, właściwości stylistyczno-literackie Ewangelii Łukasza, idee przewodnie teologii Łukasza czas i miejsce powstania oraz adresaci Łk. W części II

Autor dał komentarz do poszczególnych perykop Łk 4: Kuszenie Jezusa, ogólna charakterystyka działalności w Galilei, odrzucenie Jezusa w Nazarecie, w synagodze w Kafarnaum, uzdrowienie świekry Piotra i dalsza działalność w Kafarnaum, potajemne przejście z Kafarnaum do Judei. Istotnym tutaj jest perykopa Łk 4, 14–30, gdzie nauczanie Jezusa łączy się z interpretacją jubileuszu roku łaski od Pana (Iz 61; 58).

Otrzymaliśmy pomoc biblijną do różnego typu nabożeństw biblijnych, czytań duchownych (lectio divina), homilii czy też osobistych medytacji na nadchodzący rok 1997: rok I Jezusa Chrystusa. Szkoda tylko, że korekta nie zadbała o ujednoczenie interpunkcji tak pożytecznego tekstu.

Kraków

Ks. JERZY CHMIEL

Ewangelia według św. Mateusza z komentarzem ks. Tadeusza Loski SJ, Katowice 1995, str. 316 (Wyd. Księgarnia św. Jacka)

Omawiana pozycja ks. Tadeusza Loski SJ. *Ewangelia według Św. Mateusza* zasługuje ze wszelkich miar na bardzo pozytywną ocenę. Nie tylko dlatego, że prezentuje nam sam tekst Ewangelii, który poza małymi zmianami, jest powtórzeniem znanego nam tekstu Biblii Tysiąclecia, ale przede wszystkim ze względu na obszerny wstęp, obejmujący 72 strony, oraz na oryginalny i także bardzo obszerny komentarz wyjaśniający bez reszty wszystkie problemy, które św. Mateusz porusza w Ewangelii.

Zanim przystąpię do szczegółowego omówienia wstępu i komentarza, oddaję głos samemu Autorowi omawianej pozycji, który tak o sobie mówi: „Wstępy i komentarze niniejszej książki służą lepszemu poznaniu Ewangelii św. Mateusza, ukazują głębie tkwiące w poszczególnych opowiadaniach i wzajemne powiązania ze sobą i ze Starym Testamentem” (s.71).

Autor słusznie zaznacza, że nie można zrozumieć Ewangelii św. Mateusza bez znajomości St. Testamentu. Z tej też racji szczegółowo omawia samą postać św. Mateusza, jego pochodzenie i pełnioną funkcję celnika, jak również i środowisko, w którym żył i dla którego pisał. Ks. Loska widzi pewną analogię między Pięcioksięgiem Mojżesza a Ewangelią św. Mateusza. (s.15). Jest zdania, że św. Mateusz świadomie zbudował swoją Ewangelię na pięciu mowach Jezusa i dlatego twierdzi, że „Ewangelia jest rzeźbienie dla Kościoła, tym czym był Pięcioksiąg dla Izraela” (s.15). Ewangelia św. Mateusza jest księgą wypełnionych obietnic.

W takim ustawieniu sprawy jest zrozumiałe zaprezentowanie we Wstępie wszystkich prorocत्व mesjańskich St. Testamentu, ponieważ one spełniły się na osobie Jezusa Chrystusa. Z tej racji słuszna jest jego wypowiedź, że „zapowiedź-wypełnienie” stanowi zasadę konstrukcyjną i jest podstawą, na której opiera się cała jego Ewangelia“ (s.29).

Ponieważ Wstęp, zdaniem Autora, ma przygotować czytelnika do dobrego zrozumienia Ewangelii, dlatego ks. Loska słusznie omówił w nim szeroko temat: kim jest w tej Ewangelii Jezus? Świadomy tej sprawy, że św. Mateusz pisał dla judeo-chrześcijan, ks. Loska zaprezentował w swej